

Ministerstwo Sprawiedliwości

Podsekretarz Stanu
Maria Ejchart

BK-VII.0520.380.2024
Warszawa, 15 grudnia 2024 r.

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr **6145** złożoną przez Pana posła Michała Wosia oraz grupę posłów *w sprawie dramatycznego spadku liczby pracujących osadzonych*, uprzejmie przedstawiam następujące informacje.

Analiza danych skazanych zatrudnionych na rzecz jednostek organizacyjnych Służby Więziennej wskazała, że w 2023 roku średnio na rzecz jednostek penitencjarnych zatrudnionych było 29 752 skazanych i ukaranych (9 468 odpłatnie, tj. 31,82% zatrudnionych na rzecz jednostek oraz 20 284 nieodpłatnie, tj. 68,18%), natomiast na dzień 31 grudnia 2023 r. zatrudnionych na rzecz jednostek penitencjarnych było 28 539 skazanych i ukaranych (9 883 odpłatnie, tj. 34,63% oraz 18 656 nieodpłatnie, tj. 65,37%). Najwyższe wartości zatrudnienia nieodpłatnego na rzecz jednostek penitencjarnych przekraczały w kilku miesiącach 21 tysięcy skazanych.

Uwidacznia to przerost zatrudnienia nieodpłatnego jaki nastąpił w związku z poleceniami wydawanymi przez ówczesne kierownictwo Służby Więziennej w latach poprzednich, w których wskazano parametry do osiągnięcia przez jednostki penitencjarne, tj. powszechność zatrudnienia na poziomie 60%, powszechność zatrudnienia wśród kwalifikujących się do pracy na poziomie 90% oraz procentowy udział zatrudnienia odpłatnego w populacji zatrudnionych na poziomie 50%. W związku ze wskazaniem tak dużego odsetka powszechności zatrudnienia (na poziomie 60%) jednostki penitencjarne zwiększały go poprzez zatrudnienie nieodpłatne przy pracach porządkowych i pomocniczych na rzecz jednostek penitencjarnych, jak również nadmierne wykorzystywanie możliwości dzielenia etatów przeznaczonych na zatrudnienie odpłatne przy pracach porządkowych i pomocniczych na rzecz jednostek penitencjarnych.

Mając świadomość znaczenia pracy w życiu człowieka oraz skuteczności pracy jako narzędzia resocjalizacyjnego, na początku 2024 r. w Centralnym Zarządzie Służby Więziennej określono priorytety związane z zatrudnieniem osób pozbawionych wolności, na których należy się skoncentrować, tj.:

- zatrudnieniu odpłatnym, jako jednym z istotnych elementów oddziaływania na osadzonych podczas odbywania kary pozbawienia wolności;
- wykorzystaniu w sposób optymalny stworzonych miejsc pracy, w szczególności w halach oraz innych pomieszczeniach produkcyjnych;
- priorytetowym traktowaniu zatrudnienia odpłatnego wśród osadzonych zobowiązanych alimentacyjnie;

- analizie zasadności zatrudnienia nieodpłatnego na terenie jednostek penitencjarnych i dostosowania liczby pracujących do rzeczywistych potrzeb w tym zakresie;
- korzystaniu z możliwości świadczenia pracy przez osoby pozbawione wolności na cele społeczne i charytatywne.

Podkreślić należy, że aby praca spełniała założenia resocjalizacyjne musi być odpowiednio zorganizowana. Osiąganie wskazanych wcześniej parametrów związanych z zatrudnieniem osób pozbawionych wolności powodowało, że w wielu jednostkach penitencjarnych dyrektorzy nie wnioskowali do sądów o udzielenie warunkowego przedterminowego zwolnienia (mimo spełnienia przez skazanych przesłanek), traktując priorytetowo zatrudnienie, co powodowało, że osadzeni pracowali do końca kary.

Aktualnie trend został zmieniony, a osoby zatrudnione są najlepszymi kandydatami do wcześniejszego zwolnienia. Zgodnie z działaniami mającymi na celu prowadzenie skutecznych oddziaływań, poziom zatrudnienia się zmniejszył. Na dzień 31 października 2024 r. wskaźnik powszechności zatrudnienia wynosił 54,53%, zatrudnionych było 33 994 skazanych, z czego pracę nieodpłatną na rzecz jednostek penitencjarnych wykonywało 15 476 skazanych. Natomiast powszechność zatrudnienia wśród skazanych kwalifikujących się do pracy na dzień 31 października 2024 r. wynosiła 91,59%. Jednocześnie należy odnotować spadek zaludnienia jednostek penitencjarnych (na dzień 31 stycznia 2024 r. 66 203 skazanych i ukaranych natomiast na dzień 31 października 2024 r. 62 343 skazanych i ukaranych), co również wpływało na liczbę osób zatrudnionych.

Należy również wspomnieć, że skazani wykonują także nieodpłatne prace na cele społeczne, na rzecz samorządu terytorialnego, państwowych lub samorządowych jednostek organizacyjnych, np. w hospicjach, Domach Pomocy Społecznej, Zakładach Opieki Leczniczej, Szkołach, Przedszkolach, itp. Aktualnie, tj. na dzień 31 października 2024 r. nieodpłatnie na rzecz podmiotów i instytucji pozawięziennych zatrudnione są 492 osoby, natomiast na dzień 31 grudnia 2023 r. zatrudnionych było 359 skazanych. Średnia liczba zatrudnionych w poprzednich latach: 2021 rok – 210 skazanych, 2022 rok – 361 skazanych, 2023 rok – 405 skazanych, 2024 r. (po 10 miesiącach) – 438 skazanych.

Odnosząc się do pytań wskazanych w interpelacji informuję, że poniżej przedstawione dane sporządzone zostały na podstawie statystyk prowadzonych w oparciu o sprawozdanie MS ZK-2, na podstawie którego nie jest możliwe opracowanie informacji o liczbie zatrudnionych w przeliczeniu na etaty w zestawieniu ze średnim stanem w poszczególnych miesiącach.

Ad 1

W załączeniu przekazuję zestawienie dotyczące zatrudnienia skazanych i ukaranych ogółem w zestawieniu z zaludnieniem (dane na ostatni dzień miesiąca oraz średnie z 10 miesięcy).

Ad 2

W załączeniu przekazuję zestawienie prezentujące zatrudnienie skazanych i ukaranych ogółem w rozbiciu na odpłatne i nieodpłatne w zestawieniu z zaludnieniem (dane na ostatni dzień miesiąca oraz średnie z 10 miesięcy).

Ad 3 - 4

W załączeniu przekazuję zestawienie dotyczące zatrudnienia odpłatnego i nieodpłatnego w rozbiciu na rodzaje zatrudnienia w osobach oraz w przeliczeniu na pełne etaty (dane za rok 2024 nie zawierają danych za październik, które dostępne będą w grudniu).

Ad 5

W załączeniu przekazuję zestawienie prezentujące procentowe wskaźniki powszechności zatrudnienia ogólnego i wśród skazanych i ukaranych kwalifikujących się do pracy.

Reasumując zwrócić należy uwagę, że w warunkach izolacji penitencjarnej rola pracy jest szczególna i polega nie tylko na zagospodarowaniu czasu osoby pozbawionej wolności i tym samym zapobieganiu bezczynności. Wykonywanie pracy daje możliwość zdobycia kwalifikacji zawodowych niezbędnych do podjęcia zatrudnienia, ale także przyczynia się do kształtowania nawyku legalnego zdobywania pieniędzy, współpracy z innymi, odpowiedzialności i punktualności oraz szeregu innych umiejętności niezbędnych do życia zgodnego z normami społecznymi po wyjściu z więzienia.

Wykonywanie pracy w czasie pobytu w izolacji, zgodnie z treścią art. 67 § 3 Kodeksu karnego wykonawczego, jest czynnikiem sprzyjającym readaptacji społecznej osób pozbawionych wolności oraz sprzyja osiągnięciu stabilizacji życiowej po jej odbyciu. Pozwala także na regulowanie posiadanych zobowiązań. Wśród osadzonych, w wielu przypadkach, jest to pierwszy kontakt z jakąkolwiek pracą. Osoby skazane często mają niskie wykształcenie oraz kompetencje zawodowe, dlatego tak ważna jest dla nich praca. Podjęcie przez nich zatrudnienia pozwala na sprawdzenie zachowania wśród innych współosadzonych oraz nauczenie nawyku pracy.

Należy jednak zaznaczyć, że w minionych latach narzucona potrzeba utrzymywania wysokich statystyk dotyczących zatrudnienia osób pozbawionych wolności niewątpliwie miała negatywny wpływ na inne ważne obszary procesu resocjalizacji i readaptacji osadzonych. Aktualnie trend został zmieniony, dzięki czemu możliwym jest podejmowanie bardziej komplementarnych działań zmierzających do osiągnięcia podstawowych celów wykonywania kary pozbawienia wolności w zgodzie z naczelną zasadą prawa karnego wykonawczego tj. zasadą indywidualizacji.

Z wyrazami szacunku

Maria Ejchart
Podsekretarz Stanu

/podpisano elektronicznie/

Załącznik:
Zestawienie danych